

تاریخ از مدینه تا کربلا

(ریشه های تربیت، وقف کربلا در سه مقطع تاریخی)

مؤلفین:

طاهره بیغم نساجی

دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه تعلیم و تربیت

اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

دکتر مهشید ایزدی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

تاریخیت از مدینه تا کربلا (ریشه های تاریخی امام کربلا در سه مقطع تاریخی)

مؤلفین: طاهره بیغم، سوهانک حسینی، سعید ایزدی

ویرایش و امور فنی: انتشارات کتاب تاریخت

ویراستار علمی: مسلم ناظر حسینی، کاتمه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

قیمت: ۱۳۰۰۰۰ ریال

شماره: ان: ۱۰۰۰ ع: ۵۵

شاب: ک: ۶-۲۵-۸۵۱۹-۶۰۰-۹۷۸

مقدمه

قیام کربلا یک فرهنگ است و تنها در یک مقطع رخ نداده است این فرهنگ قدمتی به قدمت تلاشهای انسانی برای یاری دین خداوند دارد. این تلاشهای ریشه دار باید شناخته شود و مورد تحلیل قرار گیرد. این کتاب که حاصل تلاش یکساله و اعتقاد قلبی مؤلفین است نشان می دهد که بعد از رحلت رسول خدا (ص) نزدیک به ۵۰ سال طول کشید تا سه امام، دو سپاه برای کربلا تربیت کردند؛ یکی از این دو سپاه از ۷۲ مرد باغیر تشکیل شد و تا غروب عاشورا به فرماندهی امام حسین(ع) کارش را انجام داد و سپاه دیگر با بیش از ۸۰ زن و بچه باغیرت و با بصیرت که بعد از غروب عاشورا به فرماندهی حضرت عباس(س) کارشان شروع شد و لذا واقعه تاریخی کربلا از هجرت پیامبر(ص)، آغاز شد تا روز واقعه و پس از آن ادامه دارد. در این بررسی به مطالعه تحلیلی قیام کربلا با نریزه به ریشه های آن از صدر اسلام پرداخته شده است؛ می دانیم که حقیقت زیبایی عاشورا و قیام کربلا بسیار فراتر از این مقال است اما باشد که خداوند ما را از یاری دهندگان سیدالشهدا علیه السلام قرار دهد. در پایان از همه کسانی که در تألیف و تدوین این کتاب ما را یاری کردند تشکر و قدردانی می شود.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار	۱
گفتار اول: کلیات	۳
مقدمه	۴
مفهوم شناسی	۷
تربیت:	۷
بعثت:	۲۲
هجرت:	۲۴
غدیر خم:	۲۶
عاشورا	۲۸
عاشورا از دیدگاه اندیشمندان	۳۰
علل و انگیزه های قیام امام حسین (ع)	۳۲
کربلا	۳۲
تاریخ	۳۳
شیعه	۳۴
نخستین جلوه حقیقت	۳۵
گفتار دوم: از بعثت تا هجرت	۳۷
اقسام وحی	۳۸
نخستین وحی	۳۸
پیشگامان ایمان	۳۹
دعوت سری	۳۹
دعوت خویشاوندان	۳۹
طرز دعوت خویشاوندان	۴۱

۴۳	 دعوت عمومی
۴۳	 استقامت و شکیبایی پیامبر
۴۵	 نخستین هجرت
۴۷	 محاصره اقتصادی
۴۸	 معراج
۴۸	 هدف از سیر در عوالم هستی
۴۹	 سفری به الانف
۴۹	 دعوت سال عشایر در موسم حج
۵۰	 پیمان عقبه
۵۲	 ترس و وحشت ترس
۵۳	 کمک های غیبی
۵۴	 جانبازی در راه حقیقت
۵۸	 گفتار سوم: از هجرت تا غدیر خم
۵۹	 نخستین صفحه تاریخ
۵۹	 چرا هجرت پیامبر مبدأ تاریخ قرار گرفت؟
۵۹	 چه کسی هجرت را مبدأ تاریخ قرار داد؟
۶۰	 یک نمونه
۶۱	 نخستین اقدامات
۶۱	 بنای مسجد
۶۳	 بزرگترین قرارداد و سند تاریخی
۶۳	 برخی مفاد بند اول
۶۳	 برخی مفاد بند دوم
۶۳	 برخی مفاد بند سوم
۶۴	 کارشکنی های یهود
۶۵	 حوادث سال دوم هجرت

- تظاهرات نظامی و مانورهای جنگی ۶۵
- هدف از مانورهای جنگی چه بوده است؟ ۶۶
- تبدیل قبله ۶۶
- جنگ بدر ۶۶
- حمله عمومی ۶۸
- یگانه بانوی اسلام ازدواج می کند ۶۸
- حوادث سال سوم هجرت ۶۹
- غزوه احد ۶۹
- مشورت در شیوه دفع ۶۹
- شورای نظامی ۷۰
- قرعه کشی برای شهادت ۷۰
- پیامبر از مدینه بیرون می رود ۷۱
- تقویت روحیه سربازان ۷۲
- تحریک روانی ۷۳
- تجربیات تلخ ۷۳
- دشمن را باید تعقیب کرد ۷۶
- شخص با ایمان بیش از یک بار فریب نمی خورد ۷۷
- حوادث سال چهارم هجرت ۷۸
- فاجعه سپاه تبلیغ ۷۸
- فاجعه بئر معونه ۷۸
- غزوه "بنی النضیر" ۷۹
- در برابر این جنایت چه باید کرد؟ ۸۰
- غزوه ذات الرقاع ۸۱
- حوادث سال پنجم هجرت ۸۲
- زید با دختر عمه پیامبر ازدواج می کند ۸۲

- ۸۴ تقابل کفر و ایمان
- ۸۵ حوادث سال ششم هجرت
- ۸۷ سربازی، در کشمکش ایمان و عواطف
- ۸۸ یک سفر مذهبی سیاسی
- ۸۹ ارزیابی پیمان حدیبیه
- ۹۱ حوادث سال هفتم هجرت
- ۹۱ پیامبر و انانیت جهانی
- ۹۲ رسالت پیامبر جهانی بود
- ۹۲ پیک رسالت در نقطه دست
- ۹۳ پیک اسلام در سرزمین مکه
- ۹۴ پیک اسلام در سرزمین خاورها (جبهه)
- ۹۴ ارزیابی نامه نگاری پیامبر اسلام با رهبران جهان
- ۹۴ کانون خطر یا دژ آهنین خیبر
- ۹۶ سنگرهای یهود فرو می ریزد
- ۹۷ پرهیزگاری در عین گرفتاری
- ۹۷ دژها یکی پس از دیگری گشوده می شود
- ۹۸ پیروزی بزرگ در خیبر
- ۹۹ عوامل پیروزی
- ۹۹ مهر و عاطفه در صحنه نبرد
- ۹۹ غنائم جنگی تقسیم می شود
- ۱۰۰ کاروانی از سرزمین خاورها
- ۱۰۰ گذشت در مورد پیروزی
- ۱۰۱ سرگذشت فدک
- ۱۰۲ تسخیر "وادی القری"
- ۱۰۳ حوادث سال هشتم هجرت

- ۱۰۳ جنگ موته
- ۱۰۴ غزوه ذات السلاسل
- ۱۰۵ رمز پیروزی امیر مومنان در این نبرد
- ۱۰۶ فتح مکه
- ۱۰۶ جاسوسی به دام افتاد
- ۱۰۷ پیامبر عفو عمومی اعلام می کند
- ۱۰۸ پیامبر با خدایان خود سخن می گوید
- ۱۰۸ سخنان تاریخی پیامبر در مسجد الحرام
- ۱۰۹ افتخار به نسب
- ۱۰۹ فضیلتی بنام عربیت
- ۱۰۹ برای همه انسانها
- ۱۱۰ اخوت اسلامی
- ۱۱۰ جنگ حنین
- ۱۱۱ حوادث سال نهم هجرت
- ۱۱۳ ارتش اسلام در سرزمین تبوک
- ۱۱۳ ارزیابی سفر تبوک
- ۱۱۴ مبارزه منفی
- ۱۱۵ حوادث سال دهم هجرت
- ۱۱۶ مبارزه با خرافات
- ۱۱۷ پیامبر به مباحله می رود
- ۱۱۸ بزرگترین سند فضیلت
- ۱۱۹ امیر مومنان در یمن
- ۱۲۰ حجة الوداع
- ۱۲۱ علی از یمن بازمی گردد
- ۱۲۱ سخنان تاریخی پیامبر در حجة الوداع

۱۲۳	تکمیل دین
۱۲۵	سرگذشت غدیر
۱۳۱	گفتار چهارم: از غدیر خم تا واقعه کربلا.....
۱۳۲	حوادث سال یازدهم
۱۳۳	آخرین وداع با یاران
۱۳۵	وصیت های پیامبر
۱۳۵	روز رحلت
۱۳۷	نقش غدیر در ساختار زندگی انسان
۱۳۸	روایات و آگهی های پند
۱۳۹	تدابیر پیامبر (ص) برای خلافت امام علی (ع)
۱۴۱	ب- تصریح بر ولایت و امامت
۱۴۱	ج- تدابیر عملی
۱۴۱	اهمیت واقعه غدیر
۱۴۲	طرفداران طریق اجتهادی
۱۴۴	امام علی مرد عدالت
۱۴۴	دشمنی با بنی هاشم
۱۴۵	عوامل لزوم حب آل رسول
۱۴۶	پیامهای غدیر
۱۴۸	دشمنی ابوسفیان با پیامبر (ص).....
۱۴۹	اسلام ابوسفیان
۱۴۹	فتنه گری ابوسفیان بعد از اسلام
۱۵۰	انکار معاد
۱۵۱	لعن پیامبر (ص)
۱۵۲	ابوسفیان از دیدگاه حضرت علی (ع)
۱۵۲	معاویه قبل از اسلام آوردن

- ۱۵۲ دشمنی معاویه با اسلام
- ۱۵۳ معاویه و گناهان کبیره
- ۱۵۳ معاویه و شرب خمر
- ۱۵۴ معاویه و رباخواری
- ۱۵۴ معاویه و بدعت در نماز عیدین
- ۱۵۴ معاویه و اتمام نماز در سفر
- ۱۵۵ نماز جمعه خواندن در روز چهارشنبه
- ۱۵۵ ترک تأییه جهت مخالفت با علی (ع).
- ۱۵۶ ترک حد الهی
- ۱۵۶ معاویه و بیعت بر سر سید
- ۱۵۷ معاویه و خروج بر خلیفه مسلمان
- ۱۵۷ جنایات معاویه بر شیعه در اثر خومد امام علی (ع).
- ۱۵۸ جنایات معاویه در عهد امام حسن (ع).
- ۱۶۰ ارزیابی صلح امام حسن (ع).
- ۱۶۰ معاویه و سب امام علی (ع).
- ۱۶۱ اهداف معاویه برای نابودی بنی هاشم
- ۱۶۱ ب- ایجاد بغض و لعن و سب نسبت به امام علی (ع).
- ۱۶۲ نهی پیامبر (ص) از سب امام علی (ع).
- ۱۶۲ حسین (ع) و خلافتکاری های معاویه
- ۱۶۳ مقایسه دو رویه یک رسالت
- ۱۶۳ مقایسه دوستان و یاران دو امام
- ۱۶۴ وضع دشمنان دو امام
- ۱۶۴ موضع امام حسین (ع) نسبت به صلح برادرش امام حسن (ع).
- ۱۶۵ قیام حسنی یا قیام حسینی
- ۱۷۳ قیام حسین (ع) در منی

- ۱۷۴ اموال یمن و فرمان حسین (ع).
- ۱۷۴ نامه حسین (ع). به معاویه درباره مسلم بن عقیل
- ۱۷۴ جذبہ حسین (ع). در بالای منبر
- ۱۷۶ وفاداری حسین (ع). در پیمان معاویه
- ۱۷۷ حسین (ع). و علت عدم قیام علیه معاویه
- ۱۷۸ حسین (ع). و عظمت خانواده
- ۱۷۹ حسین (ع). و جنگ قسطنطنیه
- ۱۸۰ سپاه اسلام در فرقدونه
- ۱۸۰ حسین (ع). بزرگترین انقلاب
- ۱۸۱ جهاد امام حسین (ع)
- ۱۸۱ حسین (ع). در مراحل عبودیت
- ۱۸۲ حسین (ع). و علو نسب او
- ۱۸۲ یزید کیست؟ و حسین (ع). به معاویه چه گفت؟
- ۱۸۳ امامت حسین بن علی (ع).
- ۱۸۴ عصمت امام حسین (ع).
- ۱۸۴ رضایت پیامبر
- ۱۸۵ امام حسین (ع). سید جوانان بهشت
- ۱۸۵ قوام دین پیامبر (ص). به خروج امام حسین
- ۱۸۵ خلافت یزید و تلاش مذبحخانه
- ۱۸۶ شروط صلح و عدم مشروعیت خلافت یزید
- ۱۸۷ ادله عدم مشروعیت خلافت یزید
- ۱۸۷ یزید و نصب ابن زیاد به ولایت کوفه
- ۱۸۷ مشاوره ابن زیاد با یزید
- ۱۸۸ دستور قتل امام حسین (ع). هنگام حرکت به طرف عراق
- ۱۸۹ چرا امام حسین (ع). اهل بیتش را همراه خود آورد؟

- چرا امام حسین (ع). به اصحاب خود اذن رفتن داد؟ ۱۹۰
- نماز خوف در فقه اسلامی و اقسام آن ۱۹۲
- در روز عاشورا از خدا قطع باران خواست ۱۹۶
- الف- جهان بینی توحیدی ۱۹۷
- ب- جامعیت و کمال دین ۱۹۷
- ج- امامت ۱۹۷
- د- حکومت ۱۹۷
- ه- امر به معروف و نهی از منکر و جهاد ۱۹۸
- منشور قیام ۱۹۹
- الف- دعوت به ۱۹۹
- ب- در آغاز حرکت ۲۰۰
- ج- در پاسخ به مردم کوفه ۲۰۰
- د- هنگام برخورد با حر ۲۰۰
- ه- برخورد با عمر سعد ۲۰۱
- و- هنگامه نبرد ۲۰۱
- ز- هنگامه شهادت ۲۰۱
- جستارهای انسان شناختی در نهضت عاشورا ۲۰۳
- هدایت گری انسان در نهضت عاشورا ۲۰۴
- مبانی انسان شناختی نهضت عاشورا ۲۰۵
- الف- انتقال آگاهی انسانی به جامعه ۲۰۵
- ب- عدم یأس امام حسین از هدایت گری جامعه ۲۰۵
- دین متکفل همه اصول تربیتی ۲۰۷
- شرایط تاریخی نهضت عاشورا ۲۰۸
- تحلیلی از وضعیت نهاد حاکمیت و جامعه ۲۰۹
- شیوه مبارزاتی امام حسین (ع) ۲۱۰

- ۱- تلاش فرهنگی آمیخته با تقیه ۲۱۰
- ۲- خروج از عراق و رفتن به مکانی دیگر ۲۱۱
- ۳- راه اصلی و شیوه مبارزاتی عمده ۲۱۱
- پاسخ مساعد به مردم کوفه ۲۱۲
- دعوت به حق در متن مبارزه ۲۱۳
- استقبال از شهادت ۲۱۳
- عاشورا ماندگارترین الگوی مبارزه حق علیه باطل ۲۱۶
- اصول دینی در جهاد ۲۱۷
- حق‌گزینی ۲۱۷
- فلسفه وجود جهاد ۲۱۷
- ماهیت جهاد ۲۱۸
- شیوه تربیتی اسلام ۲۱۸
- توجه به امنیت اجتماعی ۲۱۹
- الف- از راه تعالیم اخلاقی ۲۱۹
- ب- از راه قانونی ۲۱۹
- وجه الهی داشتن ۲۱۹
- رابطه جهاد با عدالت ۲۲۰
- جهاد مهد تبلور ارزش‌ها ۲۲۱
- تأثیر شهادت در ماندگاری دین ۲۲۳
- درس آموزی از عاشورا ۲۲۴
- دفاع از حق ۲۲۵
- خلوص در عمل ۲۲۷
- جهاد و شهادت برای احیای دین ۲۲۸
- نقش پیام آوران کربلا در رساندن پیام جهاد و شهادت ۲۲۸
- دفاع از کرامت انسانی ۲۲۹

۲۳۰	بهره گیری از سیره نبوی و علوی (ع).....
۲۳۰	جایگاه حسین (ع). در کلام نبوی.....
۲۳۱	فتنه سردسته حزب آموی.....
۲۳۱	حیات ابدی شخصیت رسالی حسین.....
۲۳۲	ثمره قیام حسینی (ع).....
۲۳۳	امام حسین (ع). در قله احیاگری و اسوه احیاگران.....
۲۳۴	عزت شعار کلیدی امام حسین (ع).....
۲۳۵	امام حسین (ع). الگوی همواره تاریخ.....
۲۳۶	تأثیر و نقش بزرگ امام حسین (ع).....
۲۳۸	ایستادگی در برابر جبر باطل در طول حیات شیعه.....
۲۳۹	شهادت حسینی.....
۲۳۹	ایثار حسینی.....
۲۴۰	صبر حسینی.....
۲۴۰	اصلاح حسینی.....
۲۴۱	نماز حسینی.....
۲۴۲	رسالت حسینی.....
۲۴۳	امام حسین و احیای اسلام.....
۲۴۳	امام حسین (ع). و اسلام شیعی.....
۲۴۵	عماکرد خواص در صدر اسلام.....
۲۵۴	منابع و مأخذ.....

پیشگفتار

واقعه عاشورا یکی از واقع مهم تاریخی است که نیاز به تبیین تاریخی دارد؛ چرا که بنای مستحکم جامعه اصول گرایی که پیامبر (ص) آن را پی ریزی کرده بود پس از نیم قرن به گونه ای فرو ریخت که امام حسین (ع) ناچار شد برای بازسازی آن قیام کند.

حماسه کربلا و فاجعه خونفشانی کربوبیان ارض که هم بی مانند زیستند و هم غریبانه از این -اکدان- رخت برپستند هم بیگانه و بی بدیل برانگیخته خواهند شد لکه ای است در دامن بشریت در گستره تاریخ که همواره در شراین هر آزاده ای جوش و خروش دارد و هرگز به آرامی می گزاید (شجاعی، محمد، ۱۳۹۱) ..

اگر با دیدی تجلی به عاشورا نگریسته شود، مشهود می گردد که هم مدرسه، هم دارالتعلیم و هم دارالتربیه است، درسی از ایمان و اخلاص، درس صبر و تحمل انحاء شاید در راه رسیدن به هدف و تصاعلی انسانی می باشد.

عاشورا هم موقعیت بسیار «عظیم» را در «عالم انسان» نشان می دهد و هم موقعیت بسیار اهم و اعظم وجود اقدس امام در عالم اسلام مشخص می سازد. لایه های پنهان این فاجعه، چنان دست نیافتنی است که رفا ی آن جز با علم شهودی از قلمرو کاوش بیرون می نماید، زیرا بر عزیزترین آفریده «دار آفرینش سترگ ترین ستم تاریخ به کار زده شده است. (ضیاء آبادی، محمد، ۱۳۸۱)

درباره واقعه عاشورا از زوایا و ابعاد مختلف سخن به میان آمده است، به نظرمی رسد برای دست اندرکاران وادی تعلیم و تربیت و پژوهشگران آن نیز جالب توجه و آموزنده خواهد بود که از قهرمانان این واقعه و روابط آنان با نیروهای خود و حتی در برابر دشمن و ... درس های بزرگی در راستای رشد تربیتی و اخلاقی انسان ها و جوامع دریافت کنند. واقعه عاشورا به مثابه دانشگاهی است که واحدهای تربیتی فراوانی در سرفصل رشته های تحصیلی اش وجود دارد. مکتب عاشورا با رویکردی تربیتی، حرفهای زیادی برای گفتن دارد، مکتبی که هر عقل منصف و آزادیخواه را متأثر از خود ساخته است. با عنایت به

واقعۀ عاشورا می‌توان به نیکوترین و والاترین تربیت (تربیت نبوی و تربیت علوی)، دست یافت آن هم تربیتی که با گذشت زمان نه تنها کم رنگ نشده بلکه بر رونق و جلوه آن افزوده شده است.

انسان در امر تربیت نیازمند آگاهی و بصیرت است و حتماً در مراحل گوناگون تربیت، نکات حساس و ظریفی پیش می‌آید که در صورت نبود بینش و معلومات کافی، انسان موفق به تربیت صحیح نخواهد شد. همچنین به دلیل گستردگی دامنه تربیت، ناتوانی در شناخت کامل انسان و رسیدن به قرب الهی که نهایت هدف تربیت و اخلاق است، بشر نیازمند به الگویی همه جانبه، راهنمایی برای تعیین مسیر و انتخاب ابزار و وسایلی برای وصول به کمال، بازسازی، بندگی و معرفت است. که در ابتدای امر نقش عقل ضروری به نظر می‌رسد زیرا تربیت درک و تشخیص صحیح امور و مقایسه و نتیجه گیری درست از آنها بر عهده عقل است و در حدیث امام علی (ع)، هم آمده است «عقل هدایت می‌کند و نجات می‌بخشد».

از قیام عاشورا در بعد تربیت، در حد شایسته سخن به میان نیامده و حال آن که این حرکت، نکات تربیتی قابل توجه و ماندگاری دارد. نمود مستتر دارد. بررسی درس‌های تربیتی حماسه عاشورا و اثرات ثانویه آن از این جهت اهمیت وافری دارد؛ زیرا باید مشخص شود که چرا بنای مستحکم جامعه اصول گران نه پیام (ص)، آن را پی ریزی کرده بود، پس از نیم قرن به گونه ای فرو ریخت که امام حسین (ع)، ناچار شد برای بازسازی آن اقدام کند. به عنوان مثال در جنبه توحیدی و عبادی امام حسین (ع)، به حق الگویی والا از تجسم عینی اظهار عجز و عبودیت در برابر خالق هستی و امیدواری به حق، در عین بلایا برای تمام بشریت است. زیرا در قلب امام حسین (ع)، جز ذات حق راه ندارد. نیتش خالصانه و صادقانه است، با وجود مصائب فراوان، حمله دشمن و جز به رضای معبود به چیز دیگری نمی‌اندیشید.